

Boo Miljö- och Naturvänner

Saltsjö-Boo den 28 juni 2010

KFKS 2010/148- 265

Nacka kommun

Registrator

131 81 Nacka

Samrådsyttrande över Förslag till bildande av kulturreseptatet Baggensstaket

Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av förslagshandlingarna för bildandet av kulturreseptatet Baggensstaket.

Kulturreseptatet Baggensstaket är en del i ett mycket värdefullt natur- och kulturstråk, som sträcker sig från Boo Gård till Tempelmanska villan och vidare mot Lännersta Gård på inloppets norra sida och från Boo kyrkogård till Skogsö kyrkogård och Skutudden på södra sidan. Vi ser med glädje att kulturreseptatet Baggensstaket kommer till stånd och vi ser det som **ett viktigt första steg**. Vi förutsätter att kommunen utreder stråket vidare och undersöker möjligheterna för att utvidga kulturreseptatet.

Båtfyndet vid Boo-badet i våras tyder på behovet av en sådan utredning.

Kommunen har valt att föreslå skyddsformen **kulturreseptat** utifrån områdets fornlämningar. Det nu aktuella området innehåller tre fornlämningar, två öppna skansar, en på Ryssberget och en skans på berget öster därom, bägge möjligen härstammande från vikingatiden, samt en jord-skans nere vid Staket. Rikliga fynd från Gammeluddens slagfält är gjorda så sent som vid de arkeologiska undersökningarna 2009.

Men området rymmer också stora naturvärden. **I stort sett hela reservatsområdet är klassat med höga naturvärden respektive naturvärden**, sammanfattat i naturvärdesinventeringen som:

- *En förvildad park med stor trädslagsblandning med högre grova ädellövträd*
- *En strand med ihåliga klippalar, ett kärr och strömmande vatten vintertid öppet*
- *Två höjdparter med smärre branter och sluttningar klädda med gammal tallskog*

I skyddsformen kulturreseptat ligger självklart inte någon motsättning för att värna också om områdets **stora naturvärden**. Men av kommunens förslag för området framkommer att flera tydliga **konflikter finns mellan dessa olika intressen**.

Vidare råder oklarheter runt det i beslutskartan **föreslagna A-området**.

Målsättningen med vegetationen och naturvärdena i det framtida kulturreseptatet.

Reservatsområdet var för 250 år sedan ett öppet landskap, sannolikt med god sikt mellan skansarna och vattnet. Områdets bergknallar, höjderna och sluttningarna är idag helt skogbevuxna, mestadels med tallar med höga naturvärden. Vid naturvärdesinventeringen har tall åldersbestämts genom borring till 200-250 år.

I det flacka partiet vid Stäket bibehölls det öppna landskapet genom århundradena. Det var tidigt bebyggt och där anlades och underhölls artrika trädgårdar eller parker i anslutning till byggnaderna, vilket framgår av beskrivningar så sent som från slutet av 1800-talet och av den plan från 1926, som finns med i remissförslaget. Den senast byggda villan Gammeludden är från 1910. Övergångsområden med fuktigare mark och med mera lövskog har uppstått mellan den odlade marken och tallskogspartierna.

I naturvärdesinventeringen sägs att *"... naturvärdena hänger ihop med områdets kulturhistoria vad gäller strandnära delar medan högre belägna delars naturvärden finns trots den mänskliga påverkan som funnits genom seklerna."*

I kommunens remissförslag framhålls en strävan att bevara områdets naturvärden. Samtidigt sägs i skötselplanen för reservatet att man av "pedagogiska" skäl genom trädgallringar vill frilägga skansarna på höjderna och skapa siktlinjer mellan dem och vattnet. *"Fornlämningarna hålls fria från träd- och buskvegetation. I det historiska landskapet förstärks de visuella sambanden mellan skansar och slagfält och den gamla trädgårdsmarken öppnas upp"*. Vidare under rubriken fornlämningar: *"Fornlämningarna ska vara väl synliga och skyddas mot skador som trädrötter kan orsaka. Det innebär att de inte bör vara beväxta med vedartad eller hög vegetation. Stenskansarna röjs var 5:e år fria från vedartade växter."*

I området kring jordskansen invid Stäket avser man "återställa" ett öppet park- och trädgårdslandskap.

Ingen frihuggning av skansarna och inga uthuggna siktlinjer

Vi motsätter oss förslaget att de gamla tallarna, som växer inom och just runt de två öppna skansarna huggs ner. De 200-300-åriga tallarna har vuxit sig stora, blivit karaktärsfulla solitärer och värdefulla platser för rödlistade arter.

Den skada tallarna eventuellt redan gjort i fornlämningarna förvärras inte av att de står kvar, en bedömning som också Tomas Fasth gör i sin naturvärdesinventering: *"Den forntida försvarsanläggningen behöver inte huggas fri för att förhindra att den förstörs."*

Yngre träd och sly rensas bort, för att hindra återväxten av nya träd, men de gamla tallarna föreslås få stå kvar och tillåts försvinna efter hand genom "naturlig avgång".

Vi motsätter oss också förslaget med en uthuggning av siktlinjer, som kommer att innebära att många stora, värdefulla träd måste fällas, alltför många. Naturvärdesinventeringen visar, att av totalt 7 fynd av rödlistade arter har 6 gjorts i tallskog samt av totalt 14 signalarter som påträffats är 6 knutna till tallskog.

Att återställa siktlinjer och skansområden, som de en gång såg ut på 1600 - 1700-talet, är inte förenligt med kommunens ambitionen att värna reservatets höga naturvärden.

Vi citerar Tomas Fasth igen: *"Tallskogen med gamla träd bör lämnas i stort sett utan skötsel där också död ved lämnas kvar."*

Parkområdet bör studeras vidare

Vad innebär en ”återställning” av ett öppet park- och trädgårdslandskap i praktiken av trädgallringar, borthuggningar av sly och busksnår, markbehandlings, nyplanteringar, ordnade anläggningar etc?

3

Området har idag bl a ett rikt fågelliv och en stark minskning av träd- och buskskikten genom röjningar kommer att påverka förutsättningarna för fågellivet och för andra organismer. Intressant är också att diskutera vad man vill göra man med örtskiktet. Den aggressiva kirskaalen och parksalladen har på stora oklippta partier nu helt tagit över. Vilda arter som gullviva, vitsippa, kungsängsilja m fl har minskat radikalt. Av odlade örter återfinns idag endast spår.

Vi föreslår att ambitionsnivån i ett ”återställande” av park- och trädgårdsmarken bör diskuteras och göras klarare genom en särskild studie.

Arkeologiska fynd på grund nivå

Att de arkeologiska fynden från undersökningarna 2009 gjordes på 10-25 cm djup och t o m i förnan, det översta markskiktet, är en omständighet, som innebär att knappast någon markbearbetning kan bli aktuell utan arkeologisk kontakt. Dessutom gjordes fynden i mycket stort antal i vissa delar av området.

Detta måste beaktas framför allt inom parkmarksområdet, där anläggande av gångvägar och andra markarbeten i högre grad kan blir aktuella.

Gränsdragningen för kulturresevatet

Området närmast Gammeluddshemmet ingår inte i det föreslagna kulturresevatet, men stora och mycket karaktärsfulla träd växer på tomten och som naturvärdesinventeringen påtalar ingår inte heller det kärr, som gräsmattan övergår i.

För besökarna blir det också otydligt var i gräsmattan resevatet övergår i privat mark.

För skötseln och för helhetsintrycket skulle det underlätta om hela gräsyterna fick ingå i resevatet och kunde skötas på samma sätt.

Undersökas bör, om träden, gräsyterna och kärret kan ingå i resevatet genom en annan gränsdragning än den föreslagna.

Det föreslagna A-området

På beslutskartan är ett stort område markerat som *A-område, område där anläggningar får förekomma*. Av handlingarna framgår inte vilka anläggningar, som kräver så stor reserverad areal och vilka konsekvenserna blir för terrängen och den till stora delar trädbevuxna marken, som klassats med höga naturvärden och som ligger inom A-området.

Tillgänglighet

Cykling - vi föreslår att cykelparkering ordnas uppe vid bilparkeringen och att ingen cykling tillåts inom området, på grund av att gångvägarna i området bör göras så smala som möjligt och för att undvika konflikter och störningar med resevatets besökare till fots. I föreskrifterna bör tidigare text C5. *Cykla annat än på anlagd väg* stå kvar.

Gångvägar - nya gångvägars sträckning bör bestämmas i fält med hänsyn till befintlig vegetation.

Stigar - stigar kan justeras och läggas med bark utan stor åverkan på mark och växtlighet.

Trappor - nya trappor byggs i trä.

Ridning - föreskrifterna bör kompletteras med ”Ridning inom området är inte tillåten”.

Bryggorna - de mindre, enkla, gamla bryggorna anser vi inte stör intrycket, men så snart dessa byggs större blir intrycket ett annat.

Bro - att bygga bro genom vassviken anser vi är klart olämpligt med tanke på fågellivet och de

Aktiviteter

Fiske - fiske med metspö från bryggor och kaj bör vara tillåtet.

Grillning - om man måste kunna grilla inom området, bör detta vara tillåtet endast på ordnad grillplats, inte på medhavda grillar, på grund av risk för nedskräpning och ökad brandfara.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis föreslår vi, att kommunen följer den bedömning som gjorts i naturvärdesinventeringen vad gäller skötseln på höjderna och dess sluttningar, dvs att de lämnas utan åtgärd eller med mycket begränsade åtgärder.

Vi tror att historien om vad som utspelade sig i dessa försvars- och krigshärjade områden kan förmedlas utan frihuggning av skansarna och uthuggning av siktlinjer.

För de nedre partierna i den förvildade parkmarken och längs stranden föreslår vi att en vidare studie görs för att belysa konsekvenserna för områdets naturvärden och den biologiska mångfalden vid olika val av återställningsnivå, skötsel etc.

BooM erbjuder medverkan i fält

BooM erbjuder sig att medverka med sin sakkunskap och lokala kunskap vid bedömningar och markeringar i fält för ev trädgallringar.

För Boo Miljö- och Naturvänner

Kerstin Lundén
Ordförande

Margaretha Josefson
styrelseledamot

